

Pavouci přírodní rezervace Smradoch

Ivana Hradská, Západočeské muzeum v Plzni

V přírodní rezervaci Smradoch, která získala jméno díky vývěřům zapáchajících sirných plynů, bylo nalezeno 34 druhů pavouků.

Rašeliniště Smradoch má převážně lesní charakter a tvoří jej dvě rozvolněné plochy s mofetovými vývěry plynů se silně kolísající hladinou vody. Právě silnému zápachu sirovodíku vděčí tato přírodní rezervace za své jméno. Celé území je cenné především z geologického hlediska – pozůstatky poslední sopečné činnosti z období konce třetihor a začátku čtvrtohor – a také z hlediska botanického – unikátní řasová flóra a vzácné druhy vyšších rostlin jako například tučnice obecná (*Pinguicula vulgaris*), rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*), klikva bahenní (*Oxycoccus palustris*) apod. Vývěry oxidu uhličitého, sirovodíku a dalších plynů však fauně bezobratlých příliš nepřejí.

V roce 2005 proběhla v území inventarizace pavouků. V podstatě bylo možné očekávat dvě varianty výsledků. Jedna dávala naději na nález nějakého zvláště vzácného druhu a druhá předpokládala podobné složení arachnofauny jako u výsypky chemické továrny. Na lokalitu bylo na jaře zakopáno celkem sedm zemních pastí. K tomu posloužily kelímky od jogurtu a jako konzervační tekutina byl použit formaldehyd. Tři pasti byly umístěny v linii od mofetového vývěru v přední části rezervace. Přestože se jedná o návštěvnický silně exponované místo, nikdy nedošlo k jejich poškození. Zbýlé čtyři pasti byly dány, opět v linii, do zadní části rezervace napříč rašeliništěm směrem k souvislému lesnímu porostu. Jejich kontrola byla prováděna v pravidelných intervalech jedenkrát měsíčně. Extrémně suché léto způsobilo, že v období červenec–srpen bylo rašeliniště téměř vyschlé. Kromě vybírání úlovků z pastí byli pavouci získáváni i ostatními entomologickými metodami jako je například smyk vegetačního patra, sklepávání stromů, prosev a sběr

pinzetou pod kůrou.

Při první kontrole pastí začínalo být jasné, že v těchto poměrně náročných životních podmínkách nelze očekávat velkou druhovou rozmanitost. Hlavně pasti poblíž mofetových vývěřů zely prázdnotou. Zatímco na ostatních rašeliništích byly kelímky plné epigeických pavouků, mravenců rodu *Formica* a velkých střevlíků rodu *Carabus*, tady byli v jedné pasti tři pavouci, dva střevlíci a jeden zbloudilý mravenec. Poblíž pak ležela mrtvá červinka obecná (*Erithacus rubecula*), která se zjevně udusila výparů z mofetů. Uhynulí drobní obratlovci zde nejsou žádnou vzácností. Po pěti návštěvách rezervace bylo determinováno celkem 184 ex. dospělých pavouků (velká část materiálu byla v juvenilním stadiu) náležejícím ke 14–ti čeledím a 34 druhům.

Početně byl nejvíce zastoupen punčoškář zemní (*Coeletes terrestris*). Jedná se o hojný druh lesních biotopů, jehož obydlí poznáme velice snadno podle malého otvůrku mezi jehličím vystlaného pavučinou. Najít jej můžeme také pod kůrou stromů či pod kameny. Samotný pavouk se zdržuje přes den v úkrytu a na lov se vydává v noci. Je velmi aktivní, a tak bývají samci i samice častým úlovkem formalinových pastí. Dalším poměrně hojným pavoukem byla na Smradochu plachetnatka keřová (*Linyphia triangularis*). Jak již napovídá název, své neuspořádané síť si staví především v keřovém a vyšším bylinném patře, ale můžeme ji nalézt také ve smrkovém porostu. Obecně má raději částečně zastíněná stanoviště, ale jinak se jedná o pavouka bez výraznějších ekologických nároků. Ukazatelem pro kvalitativní posouzení arachnofauny daného území je procento výskytu klimaxových druhů obývajících přirozená stanoviště.

Zde byly nalezeny pouze tři druhy těchto pavouků a to slíďák (*Lycosidae*) *Pirata uliginosus* a plachetnatky (*Linyphiidae*) *Helophora insignis* a *Lepthyphantes obscurus*. Slíďák rašeliništní (*Pirata uliginosus*) je středně hojným druhem vázaným na rašeliniště, zvláště aktivní samce nacházíme v pastech. Na Smradochu však byly nalezeny pouze tři dospělé exempláře, tento druh zde tedy hojný není. Plachetnatka podzimní (*Helophora insignis*) byla získána smykem bylinného patra v zadní části rezervace. Jedná se o drobnější druh tmavě šedého pavouka (max. 4 mm) s nevýraznou kresbou na zadečku. Preferuje středně vlhké zastíněné lesní prostředí. Plachetnatku růžkatou (*Lepthyphantes obscurus*) můžeme najít na otevřených i lesních stanovištích především ve vyšších polohách (Buchar et Růžička 2002). V přírodní rezervaci Smradoch byly získány smykem dvě samice.

V úvodu zmíněná očekávaná podobnost arachnofauně

výsypky chemické továrny se nepotvrdila. Pavoucí žijící na tomto rašeliništi odpovídají svým druhovým složením spíše fauně kulturního lesa. Jsou to běžné druhy preferující polostinné až stinné lesní biotopy. Výjimkou je slíďák rašeliništní (*Pirata uliginosus*), který ke svému životu rašeliniště potřebuje. Celkový počet dospělých jedinců byl však velmi nízký (184 ex.). Tuto skutečnost mohou ovlivnit sírné výpary a také skutečnost, že v roce 2005 bylo extrémně suché léto. S odstupem několika let by bylo dobré inventarizaci pavouků zopakovat.

Literatura:

Buchar J. et Růžička V. (2002): Catalogue of Spiders of the Czech Republic. – Peres Publishers, Praha, 349 pp.

Heimer S. et Netwig W. (1991): Spinnen Mitteleuropas. – Paul Parey, Berlin, 543 pp.

Kůrka A. et Kovářik F. (2003): České názvy živočichů VI. – Národní muzeum, Praha, 167 pp.

Máte rádi dobrodružné výpravy?

Vypravte se s naším kapesním průvodcem za minerálními prameny Českého lesa.

Publikace obsahuje:

- geologický popis oblasti
- detailní informace o dvaceti osmi pramenech v regionu včetně jejich chemického složení
- fotografie jednotlivých minerálních vývěrů
- GPS souřadnice pramenů
- jednoduchý návod jak se k jednotlivým pramenům nejlépe dostat
- mapy se zakreslením minerálních pramenů pro ještě lepší orientaci v terénu

Průvodce si můžete objednat na adrese cev@slavkovskyles.cz nebo tel. 773643776